

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 21 november 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Förordning (EG) nr 1346/2000 – Artiklarna 4 och 6 –
Insolvensförfaranden – Tillämplig lag – Europeiskt betalningsföreläggande – Avtalsfordran som inte
har betalats före konkursen – Kvittningsinvändning som grundas på en avtalsfordran som uppkommit
före konkursen”

I mål C-198/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Högsta domstolen
(Sverige) genom beslut av den 12 mars 2018, som inkom till domstolen den 20 mars 2018, i målet

CeDe Group AB

mot

KAN sp. z o.o., i konkurs

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Vilaras samt domarna S. Rodin, D. Sváby, K. Jürimäe
(referent) och N. Piçarra,

generaladvokat: M. Bobek,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Spaniens regering, inledningsvis genom M.A. Sampol Pucurull, därefter genom S. Centro Huerta, i
egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Heller, E. Ljung Rasmussen, G. Tolstoy och K. Simonsson,
samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 30 april 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: svenska.

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 4 och 6 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (EGT L 160, 2000, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 788/2008 av den 24 juli 2008 (EUT L 213, 2008, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1346/2000).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan CeDe Group AB, ett bolag etablerat i Sverige, och KAN sp. z o.o. (nedan kallat KAN), ett polskt bolag i konkurs, angående det förstnämnda bolagets vägran att till det sistnämnda bolaget betala ett belopp på 1 532 489 svenska kronor (SEK) (cirka 143 951 euro).

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 1346/2000

- 3 Skäl 6 i förordning nr 1346/2000 hade följande lydelse:

”(6) Enligt proportionalitetsprincipen bör förordningen begränsas till bestämmelser som reglerar behörigheten att inleda insolvensförfaranden samt att anta beslut som fattas omedelbart på grundval av insolvensförfaranden och står i nära samband med dessa. Dessutom bör förordningen innehålla bestämmelser om erkännande av dessa beslut och om tillämplig lag, vilka även tillgodoser den nämnda principens krav.”
- 4 I artikel 1.1 i denna förordning stadgades följande:

”Denna förordning skall tillämpas på kollektiva insolvensförfaranden som innebär att gäldenären helt eller delvis berövas rådigheten över sina tillgångar och att en förvaltare utses.”
- 5 I artikel 3.1 i nämnda förordning föreskrevs följande:

”Domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns, har behörighet att inleda ett insolvensförfarande. För bolag och andra juridiska personer skall sätet anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas.”
- 6 Artikel 4 i samma förordning, med rubriken ”Tillämplig lag”, hade följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs i denna förordning skall lagen i den medlemsstat inom vars territorium insolvensförfarandet inleds, nedan kallad inledningsstaten, vara tillämplig på insolvensförfarandet och dess verkningar.

2. Lagen i inledningsstaten skall bestämma förutsättningarna för att inleda ett förfarande, samt för att genomföra och slutföra det. Denna lag skall under alla förhållanden bestämma

...

d) förutsättningarna för kvittning,

e) insolvensförfarandets verkningar på gäldenärens gällande avtal,

...

g) de fordringar som skall anmälas i förfarandet och hur de fordringar skall behandlas, som uppkommit efter det att insolvensförfarandet har inletts,

...”

- 7 Artikel 6 i förordning nr 1346/2000 hade rubriken ”Kvittning”. I punkt 1 i denna artikel stadgades följande:

”Att ett insolvensförfarande inleds påverkar inte en borgenärs rätt att kvitta en fordran mot en fordran som gäldenären har mot honom, om sådan kvittning är tillåten enligt det lands lag, som är tillämplig på den insolvente gäldenärens fordran.”

Rom I-förordningen

- 8 Artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) (EUT L 177, 2008, s. 6) (nedan kallad Rom I-förordningen) har följande lydelse:

”På ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt. Lagvalet ska vara uttryckligt eller klart framgå av avtalsvillkoren eller av övriga omständigheter. Genom sitt val kan parterna ange tillämplig lag för hela avtalet eller för endast en del av det.”

- 9 Artikel 17 i denna förordning har följande lydelse:

”Om parterna inte avtalat om rätten till kvittning, ska kvittning omfattas av den lag som gäller för den fordran mot vilken rätten till kvittning åberopas.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 10 Den 9 juni 2010 ingick CeDe Group ett avtal om leverans av varor med PPUB Janson sp.j., som är ett bolag med säte i Polen. Avtalet innehöll en klausul som angav att svensk lag skulle gälla vid en eventuell tvist avseende tolkning av avtalet.
- 11 PPUB Janson försattes i konkurs i Polen i januari 2011. Den för konkursen utsedda förvaltaren ansökte i juli 2011 hos Kronofogdemyndigheten (Sverige) om ett europeiskt betalningsföreläggande mot CeDe Group. Ansökan avsåg en fordran på 1 532 489 SEK (cirka 143 951 euro), jämte ränta, avseende betalning för varor som PPUB Janson hade levererat till CeDe Group i enlighet med nämnda avtal.
- 12 PPUB Jansons konkursförvaltare yrkade vid Malmö tingsrätt (Sverige), till vilken målet överlämnats, att CeDe Group skulle förpliktas att betala fordringsbeloppet jämte ränta. CeDe Group bestred talan och gjorde gällande att bolaget hade en fordran på PPUB Janson som översteg det yrkade beloppet. Fordran uppgick enligt CeDe Group till drygt 3,9 miljoner SEK (cirka 366 497 euro) och avsåg skadestånd på grund av uteblivna leveranser samt fel i levererade varor. CeDe Group åberopade således att fordringarna skulle kvittas, vilket PPUB Jansons konkursförvaltare motsatte sig, med motiveringen att förvaltaren inte hade godtagit den fordran som CeDe Group hade gjort gällande i konkursförfarandet i Polen.
- 13 Vid tingsrätten uppkom fråga om vilket lands lag som skulle tillämpas vid prövningen av CeDe Groups kvittningsinvändning.

- 14 PPUB Jansons konkursförvaltare gjorde gällande att polsk lag var tillämplig enligt lydelsen av artikel 4.1 i förordning nr 1346/2000. Enligt konkursförvaltaren skulle även artikel 4.2 d i förordningen beaktas. I denna bestämmelse föreskrivs att det är lagen i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleds som bestämmer förutsättningarna för kvittning. Konkursförvaltaren anförde även att artikel 6.1 i nämnda förordning är tillämplig enbart om lagen i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleds inte tillåter kvittning, som ett instrument för att reglera ömsesidiga fordringar, i ett sådant förfarande. Detta var enligt konkursförvaltaren inte fallet vad gäller polsk lag.
- 15 CeDe Group gjorde för sin del gällande att svensk lag var tillämplig på frågan om kvittning av fordringarna. Konkursförvaltaren talan avsåg enligt bolaget en fordran som uppkommit i avtalsförhållanden som omfattades av avtalet av den 9 juni 2010, vilket innehöll en klausul om att svensk lag skulle tillämpas på avtalet. Denna klausul var enligt bolaget bindande enligt artikel 3.1 i Rom I-förordningen. I artikel 17 i samma förordning föreskrivs under alla omständigheter att om avtalsparterna inte avtalat om rätten till kvittning, ska kvittning omfattas av den lag som gäller för den fordran mot vilken rätten till kvittning åberopas, vilket i förevarande fall var svensk lag.
- 16 CeDe Group anförde vidare att artikel 6.1 i förordning nr 1346/2000 innebär att ett insolvensförfarande inte påverkar en borgenärs rätt till kvittning, om kvittning är tillåten enligt det lands lag som är tillämplig på konkursgäldenärens fordran. Enligt CeDe Group var svensk lag tillämplig på den fordran som gjordes gällande av PPUB Jansons konkursförvaltare, varför svensk lag även var tillämplig på frågan om kvittning av de aktuella fordringarna.
- 17 Malmö tingsrätt fann att polsk lag skulle tillämpas i målet i enlighet med huvudregeln i artikel 4.1 i förordning nr 1346/2000. Tingsrätten ansåg att artikel 6.1 i förordningen inte var tillämplig, eftersom polsk lag varken begränsade eller förbjöd kvittning av fordringarna.
- 18 CeDe Group överklagade denna dom till Hovrätten över Skåne och Blekinge (Sverige). Under processen i hovrätten överlät PPUB Jansons konkursförvaltare den i målet aktuella fordran till KAN, ett polskt bolag som inträdde i processen i stället för konkursförvaltaren.
- 19 Hovrätten fastställde tingsrättens dom. Den konstaterade att det inte fanns skäl att frångå huvudregeln att det är lagen i den medlemsstat där insolvensförfarandet inleds som ska tillämpas. Enligt hovrätten saknade det vid denna bedömning betydelse att PPUB Jansons konkursförvaltare vid sin prövning inte hade godtagit CeDe Groups kvittningsinvändning.
- 20 I Högsta domstolen (Sverige) gjorde CeDe Group gällande att svensk lag skulle tillämpas på bolagets kvittningsinvändning. KAN motsatte sig emellertid att hovrättens dom ändrades.
- 21 Under processen i Högsta domstolen försattes KAN i konkurs. Konkursförvaltaren förklarade att konkursboet inte övertog KAN:s talan. Det är således KAN i konkurs som numera är part i målet i Högsta domstolen.
- 22 Högsta domstolen har påpekat att EU-domstolen vid flera tillfällen har prövat tillämpningsområdet för förordning nr 1346/2000 såvitt avser frågan om den internationella behörigheten för medlemsstaternas domstolar i insolvensfrågor. EU-domstolen har därvid bland annat prövat tillämpningsområdet för denna förordning respektive för rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 23 Enligt Högsta domstolen har EU-domstolen vid denna prövning lagt särskild vikt vid talans rättsliga grund, och inte dess processuella sammanhang.

- 24 I det nationella målet aktualiseras enligt Högsta domstolen frågan huruvida konkursboets talan om betalning för en fordran som uppkommit före konkursen omfattas av det materiella tillämpningsområdet för artikel 4 i förordning nr 1346/2000. Högsta domstolen undrar i huvudsak huruvida EU-domstolens resonemang angående tolkningen av artikel 3 i denna förordning, med avseende på fördelningen av den internationella behörigheten i insolvensfrågor, kan överföras till tolkningen av artikel 4 i förordningen.
- 25 För det fall förordning nr 1346/2000 ska anses vara tillämplig på en sådan talan som den som avses i föregående punkt, undrar Högsta domstolen även hur artiklarna 4 och 6 i nämnda förordning förhåller sig till varandra med avseende på fastställandet av vilken lag som är tillämplig på en sådan kvittningsinvändning som den i det nationella målet.
- 26 Mot denna bakgrund beslutade Högsta domstolen att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- 1) Ska artikel 4 i förordning nr 1346/2000 tolkas så, att den omfattar en talan som vid en svensk domstol väcks av konkursförvaltaren för ett polskt bolag – som är föremål för ett insolvensförfarande i Polen – mot ett svenskt bolag för betalning av levererade varor enligt ett avtal som bolagen ingått före konkursen?
 - 2) Om svaret på fråga 1 är jakande; får det någon betydelse om konkursförvaltaren under domstolsprocessen överlåter den omtvistade fordran till ett bolag som inträder i processen i stället för konkursboet?
 - 3) Om svaret på fråga 2 är jakande; får det någon betydelse om bolaget som har inträtt i processen därefter försätts i konkurs?
 - 4) Om svaranden i domstolsprocessen i den situation som avses i fråga 1 gör gällande att konkursförvaltarens betalningsanspråk ska kvittas mot en motfordran som härrör från samma avtal som anspråket, omfattas då denna kvittningssituation av artikel 4.2 d [i förordning nr 1346/2000]?
 - 5) Ska förhållandet mellan artikel 4.2 d och artikel 6.1 i förordning nr 1346/2000 tolkas så, att artikel 6.1 är tillämplig enbart om det saknas möjligheter till kvittning i inledningsstatens lag eller kan artikel 6.1 tillämpas även i andra fall, t.ex. när det finns endast en viss skillnad i möjligheten till kvittning enligt de aktuella rättsordningarna eller när det inte alls finns några skillnader men kvittning likväl nekas i inledningsstaten?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Fråga 1

- 27 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 4 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, att den är tillämplig på en talan som väcks av förvaltaren för ett bolag i konkurs som är etablerat i en medlemsstat, angående betalning för varor som levererats enligt ett avtal som ingåtts innan bolaget försattes i konkurs, mot det andra avtalsslutande bolaget, som är etablerat i en annan medlemsstat.
- 28 Enligt artikel 4.1 i förordning nr 1346/2000 ska, om inte annat föreskrivs i denna förordning, lagen i den medlemsstat inom vars territorium insolvensförfarandet inleds vara tillämplig på insolvensförfarandet och dess verkningar. I artikel 4.2 i nämnda förordning anges att lagen i inledningsstaten ska bestämma förutsättningarna för att inleda, genomföra och slutföra ett

insolvensförfarande. Bestämmelsen innehåller dessutom en icke uttömmande uppräknning av olika förfaranderegler som bestäms av lagen i inledningsstaten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 januari 2010, MG Probud Gdynia, C-444/07, EU:C:2010:24, punkt 25). I denna uppräknning nämns i nämnda bestämmelse i led d förutsättningarna för kvittning, i led e insolvensförfarandets verkningar på gäldenärens gällande avtal och i led g de fordringar som ska anmälas i förfarandet och hur de fordringar ska behandlas, som uppkommit efter det att insolvensförfarandet har inletts.

- 29 För att avgöra huruvida lagen i inledningsstaten är tillämplig på en talan om betalning för varor som levererats enligt ett avtal som ingåtts innan insolvensförfarandet inleddes – när talan väcks av förvaltaren för ett bolag i konkurs, som är etablerat i en medlemsstat, mot bolagets avtalspart, som är ett bolag etablerat i en annan medlemsstat – ska det prövas huruvida en sådan talan är att hänföra till insolvensförfarandet eller dess verkningar, i den mening som avses i artikel 4 i förordning nr 1346/2000.
- 30 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 33 i sitt förslag till avgörande följer det av artikel 3 jämförd med artikel 4 i förordning nr 1346/2000 att dessa bestämmelser i princip syftar till att uppnå överensstämmelse mellan de domstolar som har internationell behörighet och det lands lag som ska tillämpas på insolvensförfarandet. Förutom i de fall beträffande vilka det uttryckligen föreskrivs bestämmelser med annan innebörd i förordningen, följer nämligen tillämplig lag, enligt artikel 4 i nämnda förordning, den internationella behörigheten, vilken bestäms med tillämpning av artikel 3 i samma förordning.
- 31 Domstolen har beträffande tillämpningsområdet för artikel 3 i förordning nr 1346/2000, jämförd med skäl 6 i denna förordning, slagit fast att endast en talan som är direkt hänförlig till ett insolvensförfarande och har ett nära samband med detta omfattas av förordningens tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 februari 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, punkterna 25 och 26 och där angiven rättspraxis). EU-domstolen har ansett att det avgörande kriteriet för att fastställa vilket område en talan tillhör inte är talans processuella sammanhang, utan dess rättsliga grund. Enligt detta synsätt är det således nödvändigt att undersöka huruvida den rätt eller skyldighet som ligger till grund för talan har sin grund i allmänna civilrättsliga och handelsrättsliga bestämmelser eller i särskilda bestämmelser som är specifika för insolvensförfaranden (dom av den 6 februari 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, punkt 28 och där angiven rättspraxis).
- 32 Av detta följer att om en talan har sin grund i särskilda bestämmelser som är specifika för insolvensförfaranden omfattas den av tillämpningsområdet för artikel 4 i förordning nr 1346/2000, om inte annat föreskrivs i denna förordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 december 2015, Kornhaas, C-594/14, EU:C:2015:806, punkt 17).
- 33 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 34 i sitt förslag till avgörande har denna bestämmelse emellertid ett vidare tillämpningsområde än artikel 3, eftersom den inte endast är tillämplig på insolvensförfaranden utan även på deras verkningar. En talan som inte har sin grund i särskilda bestämmelser som är specifika för insolvensförfaranden kan dessutom inte enbart av denna anledning anses falla utanför tillämpningsområdet för artikel 4 i förordning nr 1346/2000.
- 34 Det kvarstår att pröva huruvida talan i fråga är att hänföra till verkningarna av ett insolvensförfarande i den mening som avses i sistnämnda artikel, varvid det ska kontrolleras huruvida en sådan talan är en direkt följd av ett sådant förfarande vilken inte kan skiljas från detta.
- 35 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 36 i sitt förslag till avgörande, kan den hänvisning som görs i artikel 4.2 d och e i förordning nr 1346/2000 till förutsättningarna för kvittning och insolvensens verkningar på gällande avtal inte förstås så, att varje talan som grundas på ett avtal där en av parterna är föremål för ett insolvensförfarande redan av denna anledning omfattas av begreppet ”insolvensförfarandet och dess verkningar”.

- 36 Den omständigheten att en konkursförvaltare har väckt en sådan talan är inte i sig avgörande för bedömningen av huruvida talan omfattas av begreppet ”insolvensförfarandet och dess verkningar”. För det första kan en talan om betalning för varor som levererats enligt ett avtal nämligen i princip väckas av borgenären själv, och omfattas således inte av konkursförvaltarens exklusiva behörighet. För det andra är väckandet av en sådan talan på intet vis beroende av att ett insolvensförfarande har inletts, eftersom en sådan talan om betalning kan väckas utan att det finns någon som helst koppling till ett insolvensförfarande. En talan om betalning för varor som har levererats enligt ett avtal, såsom den talan som är aktuell i det nationella målet, kan således inte anses vara en direkt följd av ett sådant förfarande vilken inte kan skiljas från detta (se, analogt, dom av den 6 februari 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, punkt 36).
- 37 Det ska följaktligen anses att en talan om betalning för varor som levererats enligt ett avtal som ingåtts innan ett insolvensförfarande inleds – när talan väcks av förvaltaren för ett bolag i konkurs, som är etablerat i en medlemsstat, mot det andra avtalsslutande bolaget, som är etablerat i en annan medlemsstat – inte omfattas av begreppet ”insolvensförfarandet och dess verkningar” i artikel 4.1 i förordning nr 1346/2000.
- 38 Den tolkning som har gjorts i föregående punkt föregriper emellertid inte frågan om vilken lag som är tillämplig på kvittningsinvändningen eller frågan om de relevanta bestämmelser utifrån vilka den på talan i det nationella målet tillämpliga lagen kan fastställas.
- 39 Av vad som anförts ovan följer att den första frågan ska besvaras enligt följande: Artikel 4 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, att den inte är tillämplig på en talan som väcks av förvaltaren för ett bolag i konkurs, som är etablerat i en medlemsstat, angående betalning för varor som levererats enligt ett avtal som ingåtts innan insolvensförfarandet inleddes mot detta bolag, mot det andra avtalsslutande bolaget, som är etablerat i en annan medlemsstat.

Frågorna 2–5

- 40 Det framgår av de uppgifter som Högsta domstolen har lämnat, vilka har sammanfattats i punkt 25 ovan, att frågorna 2–5 endast har ställts för det fall fråga 1 ska besvaras jakande.
- 41 Med hänsyn till svaret på fråga 1 saknas därmed anledning att besvara frågorna 2–5.

Rättegångskostnader

- 42 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden, i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 788/2008 av den 24 juli 2008, ska tolkas så, att den inte är tillämplig på en talan som väcks av förvaltaren för ett bolag i konkurs, som är etablerat i en medlemsstat, angående betalning för varor som levererats enligt ett avtal som ingåtts innan insolvensförfarandet inleddes mot detta bolag, mot det andra avtalsslutande bolaget, som är etablerat i en annan medlemsstat.

Vilaras

Rodin

Šváby

Jürimäe

Piçarra

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 21 november 2019.

A. Calot Escobar
Justitiesekreterare

M. Vilaras
Ordförande på fjärde avdelningen